

Geachte mijnheer Jeroen den Blijker,

Flayosc 9 maart 2022

Ik stel uw reactie op mijn email d.d. 7 maart jl. op prijs. Die steekt positief af tegen de reactie van de (hoofd)redactie van de NRC. Die doet er het zwijgen toe als er een beschouwing wordt aangeleverd die niet past in de eigen overtuiging m.b.t. de geschiedenis van de dekolonisatie Nederlands-Indië 1945 – 1950.

Ik heb de synthesestudie, *Over de grens*, geanalyseerd. Mijn reactie op uw beschouwing is gebaseerd op hoofdstuk 9 daaruit, *Een kwaad geweten*, geschreven door Gert Oostindie en Meindert van der Kaay (GO&MvK).

In het hoofdredactionele commentaar en in uw reactie somt u, met instemming, de hoofdlijnen van het betoog van GO & MvK op.

Ik heb ongeveer tien jaar de geschiedenis van Nederlands-Indië bestudeerd en mij toegespitst op de dekolonisatieperiode. Ik heb daar twee boeken en een aantal artikelen over geschreven. Die artikelen vindt u op www.dekolonisatie-nedindie.nl en www.opinieez.com.

U bent ook historicus. Integer wetenschappelijke historiografie is gebaseerd op studie naar betrouwbare bronnen, opsporen van feiten, die plaatsen in de historische context en het aldus gevonden resultaat duiden. Daarbij dienen de principes van wetenschappelijke integriteit te worden gerespecteerd. Ik noem er twee. Het principe Eerlijkheid vereist dat data en bronnen niet mogen worden gemanipuleerd en dat andere visies en tegenargumenten serieus worden behandeld. Het principe Onafhankelijkheid vereist dat geen buitenwetenschappelijk uitgangspunt mag worden gekozen.

De beschouwing van GO & MvK is met beide principes in strijd. Ik licht dat als volgt toe.

De auteurs gaan er vanuit dat op 17 augustus 1945 sprake zou zijn van een onafhankelijke staat de Republiek Indonesië. De aanwezigheid van Nederland (inclusief de krijgsmacht) na die datum was niet gerechtvaardigd. Die wordt 'geframed' als een oorlog tegen die onafhankelijke staat. Vervolgens stellen zij dat de activiteiten van Nederland tijdens die periode worden gekenmerkt door veel extreem geweld.

Dan beschrijven zij hoe daarmee is omgegaan en betichten de overheid en de Indiëveteranen van allerlei pogingen om voor dat geweld weg te lopen, ja zelf de doofpot te gebruiken.

Vervolgens beweren zij dat het beeld kantelt en blijken zij voorstander van wat in Duitsland 'Vergangenheitsbewältigung' heet, die over WO II gaat. Een geheel andere situatie. Het optreden van de Nazi's vergelijken met dat van de Nederlandse militairen destijds in Nederlands-Indië is buiten propoties.

Dat alles moet er dan toe leiden dat de verantwoordelijkheid voor vroegere misdaden wordt aanvaard, zowel in politieke als in financiële en juridische zin, en in de nationale herinneringscultuur wort verankerd. (*Over de grens*, p.439). Dat is in het kort hun denklijn.

Ik heb in mijn wetenschappelijke carrière geleerd dat de uitkomsten van onderzoek altijd moeten worden gecontroleerd. Ik heb dat gedaan en kom tot de volgende bevindingen.

De context van de auteurs is onjuist. Er was op 17 augustus 1945 geen sprake van een onafhankelijke staat de Republiek Indonesië. De wijze waarop zij dat proberen te onderbouwen wordt gekenmerkt door manipulatie met bronnen, onjuiste voorstelling van feiten, geen deugdelijke juridische analyse en het voorbij gaan aan bronnen die van belang zijn voor waarheidsvinding. Die bronnen laten het tegendeel zien van wat de beide auteurs beweren.

Er wordt geen aandacht besteed aan de besluitvorming van de geallieerden tijdens de Potsdam-conferentie (juli/augustus 1945). Er wordt geen aandacht besteed aan de betekenis van de Montevideo-conventie, destijds leidend voor de vaststelling of er sprake was van een zelfstandige staat. De auteurs gaan ook voorbij aan tal van feiten die het tegendeel aantonen van wat zij beweren.

De aanwezigheid van de geallieerden na de capitulatie van Japan op 15 augustus 1945 was dus rechtmatig. De formele overdracht van het gezag van de geallieerden over Nederlands-Indië aan Nederland op 15 juli 1946, was dat ook.

In de historische context was de proclamatie van 17 augustus 1945 dus een opstand tegen de geallieerde besluitvorming. Die opstand ontwikkelde zich op delen van de archipel tot een gewelddadige revolutie met terreur, moordpartijen, misdaad, ondermijning van de economie d.m.v. de tactiek van de verschroeide aarde, wrede guerrilla, kortom een chaotische situatie. Het geproclameerde bewind van Soekarno had daarover geen controle, noch gezag.

Dat Nederland de dekolonisatie in een ordelijker context wilde doen verlopen ligt in de rede. Het sturen van de Nederlands krijgsmacht vindt in dat kader plaats.

Er breekt een periode aan van onderhandelingen afgewisseld met militaire en geweldsconfrontaties. Er is ook sprake van duizenden humanitaire acties van de Nederlandse militairen die de noden van de inheemse bevolking lenigden, door te zorgen voor orde, rust en vrede, de voedselsituatie en de gezondheidsvoorzieningen te herstellen. Onderdeel van de gewelddadige revolutie was om de inheemse bevolking ook met bruut geweld te dwingen de kant van de geproclameerde Republiek te kiezen. Uit tal van bronnen blijkt dat er geen sprake was van algemene steun voor de republiek van Soekarno. De auteurs gaan ook daar geheel aan voorbij. Er bestaan zelfs bronnen waaruit blijkt dat Soekarno dat ook wel inzag, maar niet aan een federatief statenverband wilde omdat hij dan zijn doelstelling, Java krijgt de macht over de archipel, niet kon realiseren. De auteurs hebben het er niet over.

Tijdens de periode van de aanwezigheid en de inzet van de Nederlandse militairen is geweld gepleegd. Nu is de kernvraag was dat altijd gerechtvaardigd geweld of niet? Die vraag behandelen de auteurs niet. Om dat te kunnen vaststellen dient de context van dat geweld te worden vastgesteld. Het is immers niet zo dat die Nederlandse militairen daar waren om eens lekker gewelddadig op te treden.

De auteurs behandelen ook die vraag niet. Zij maken zich er vanaf door te suggereren dat er sprake was een veroveringsoorlog, waarbij structureel extreem geweld werd gebruikt. Dat is hun construct, maar niet de historische waarheid.

Nu willen zij betogen dat er voortdurend allerlei pogingen in het werk zijn gesteld om de waarheid m.b.t. dat geweld te verdonkeremanen. De Excessennota deugt niet en is in feite een doofpot. Dat was die nota niet. In het tijdsgewricht van 1969 was het een verdienstelijke actie om meer duidelijkheid te scheppen. Prof. dr. Jan Bank schreef dat die nota destijds tamelijk positief werd ontvangen. Dat MP de Jong zelf de aanbiedingsbrief schreef is niet bijzonder. De auteurs suggereren dat echter wel. Dat de regering besloot alle officiële documenten samen te bundelen en openbaar te maken werd destijds zelfs internationaal geprezen. Wat doen de auteurs? Die citeren in noot 45. E. Locher-Scholten en laten na andere bronnen te gebruiken die haar tegenspreken. Die methodiek passen zij in het hele hoofdstuk toe.

Als Lou de Jong komt met de term 'oorlogsmisdaden' slaat hij de plank mis. Er was geen sprake van een oorlog. De geweldsexcessen die zich hebben voorgedaan waren militaire misdrijven. De Jong was een sterk moraliserende historicus die meenden overal deskundig te zijn. Op het terrein van Nederlands-Indië bleek dat echter niet het geval.

Als men de vele bronnen van Indiëveteranen, waarvan de auteurs overigens in een korte zinsnede gewag maken, bestudeert dan blijkt een heel ander beeld dan de auteurs suggereren. Die veteranen wilden een evenwichtige beschrijving van die periode en het respecteren van de historische waarheid. Ik noemde in mijn eerdere email daarvan een duidelijk voorbeeld.

De auteurs hebben een keuze gemaakt voor het hanteren van een hedendaags antikoloniaal standpunt. Die overtuiging willen zij voor het voetlicht brengen. Dat doen zij met selectief brongebruik, manipulatie van gegevens en het niet serieus nemen van andere visies en tegenargumenten. Zij willen bereiken dat Nederland schuld en boete doet, ja zelf herstelbetalingen gaat doen, voor een onrechtmatige oorlog in Indonesië. Dat kantelende beeld moet zelf in het onderwijs worden geïncorporeerd. Dat is niet anders dan de herschrijving van onze geschiedenis volgens een politieke, ja welhaast ideologische, overtuiging.

Ik geef u enkele illustraties uit het hoofdstuk van beide auteurs.

Kijk op p.418. Zij beweren dat de Indiëveteranen het extreme geweld willen verdoezelen. VOMI-voorzitter Leen Noordzij ontkent dat. Dan schrijven ze dat hun onderzoek met argusogen wordt gevolgd. Alsof dat fout is. Dan komen ze met de felste kritiek aanzetten van zelfbenoemde nieuwe zaakwaarnemers en framen mijn wetenschappelijke onderzoek over Westerling en de Zuid-Celebes-affaire als 'een tegendraadse, in koloniale kaders geformuleerde poging tot eerherstel.

Dat is misleiding. Er is sprake van het beschrijven van de historische waarheid van die periode. Ik stel vast dat Westerling vrijuit gaat. Dat Vermeulen, Stufkens en Rijborsz zich hebben schuldig gemaakt aan een geweldsexces en in staat van beschuldiging zijn gesteld. Bovendien neem ik niet de zaak van de veteranen waar, hetgeen zij suggereren. Ik deed wetenschappelijk onderzoek.

Op p. 421 wordt de film De Oost neergezet als een kritische reflectie op het Nederlandse militaire optreden. Terwijl die film vanuit een wetenschappelijk historische perspectief een aanfluiting is.

Op p.423 wordt gesuggereerd dat er geen diepgaand onderzoek was naar het optreden van Westerling op Zuid-Celebes. Het tegendeel is het geval: dat is vier keer onderzocht.

Op p.425 wordt de Verjaringswet als een juridische doofpot neergezet. Dat was het niet. Dat de RvS kritisch commentaar had zegt niet zo veel. Dat heeft die vaker bij wetsontwerpen. De parlementaire behandeling heeft alle stappen doorlopen en de wet is aanvaard. Nu er in Nederlands-Indië geen sprake was van een oorlog in formele, internationaal rechtelijke, zin, is het nogal logisch dat duidelijk moet worden gemaakt dat de militaire misdrijven van destijds niet onder die wet vallen. De regering respecteerde de eerder i.o.m. de geproclameerde republiek vastgestelde amnestieverordening. Dat Fasseur heeft opgemerkt dat het optreden van de KL-militairen daar niet onder zou vallen is een onjuist juridisch stadpunt. De auteurs hebben dat niet nagegaan. Dat standpunt van Fasseur kwam hun goed van pas.

Op p.428 wordt de militaire actie bij Rawah Gedeh geframed als 'het inmiddels iconische bloedbad '. Dat was het niet. Zij gaan voorbij aan diepgaand onderzoek naar die actie. Zij negeren het onderzoeksrapport van de internationale Commissie van Goede Diensten. Zij vatten de behandeling van de rechtspraak onjuist samen.

Op p.429 citeren de auteurs een passage uit de brief van het kabinet d.d. 2 december 2016: 'Het kabinet realiseert zich.....politieke, bestuurlijke en militaire leiding.' Daar leest u het volgende leesteken: [...]. Wat de auteurs daar weglaten is de volgende zinsnede:..' *de inzet waarbij geweld geen of nauwelijks een rol speelde,*'. Dat illustreert de manipulatie. Dat komt hen niet goed uit. Zij willen het steeds over extreem geweld hebben.

Op p.433 wordt de toestemming die IJzereef nodig had niet in de juiste context geplaatst. Die kreeg in 1984 als afstuderend student in de geschiedenis toegang tot de integrale tekst van de rapporten van de commissie-Enthoven (1948) en van de commissie Van Rij/Stam(1954) Dat was uitzonderlijk. Wat de auteurs niet vermelden is dat IJzereef de titel van zijn boek heeft aangepast en Westerling in het brandpunt heeft geplaatst als de grote boosdoener. Terwijl onderzoek anders leerde. Het is niet uit te sluiten dat het kabinet-Lubbers achter die framing zat. Westerling als boosdoener pleit immers de regering vrij. De auteurs droegen kennis van die feiten, maar het komt niet in hun kraam te pas.

Het feit dat Harm Scholtens geen uitgever kon vinden voor zijn afstudeerscriptie zou ook al bewijzen dat er niet over het geweld mocht worden gesproken. (p.433) Als noot verwijzen de auteurs naar een telefoongesprek met Scholtens. Ik heb uitvoerig met Scholtens gesproken over zijn onderzoek naar de actie bij Rawah Gedeh. Op mijn vraag wat hij er met de kennis van nu van vond, mede op basis van ons gesprek, antwoordde hij: 'een militaire actie waarbij in een aantal gevallen het standrecht is toegepast.' Scholtens is geen bron die de verhaallijn van de auteurs onderbouwt. Bovendien is het niet zo vreemd dat een afstudeerscriptie niet door een uitgever wordt aanvaard om als boek uit te geven.

De auteurs koersen de richting dat nationale zelfkritiek wenselijk is. Zij gaan uit van het kantelende beeld, een eigen framing, dat de oorlog in Indonesië niet legitiem was en dat de wijze waarop de krijgsmacht de oorlog uitvocht niet deugde. Die stellingname is louter hun persoonlijke opvatting en spoort niet met de historische waarheid.

De historische waarheid toont dat de aanwezigheid van Nederland in Nederlands-Indië destijds legitiem was. Dat er sprake was van een dekolonisatieproces dat werd gekenmerkt door onderhandelingen en militair en gewelddadig optreden. Daarbij deden zich aan de kant van Nederland verscheidene voorbeelden van grensoverschrijdend geweld voor. Aan de kant van de geproclameerde republiek was dat in aanzienlijk heviger mate het geval. Aan Nederlandse kant was ook sprake van heldendaden ruim 600 hoge militaire dapperheidsonderscheidingen en vaandelopschriften. Die laatste notabene op voorspraak van Indonesische officieren. Ook van duizenden humanitaire acties. De auteurs bespreken dat niet. Zij hebben alleen aandacht voor beweerd extreem geweld. Vandaar mij opmerking over zwarte bladzijden.

De centrale stelling dat de krijgsmacht als instituut de plank heeft misgeslagen wordt in het onderzoek niet wetenschappelijk onderbouwd.(zie daarvoor ook pp.107 e.v. van Over de grens)

Dat de Indiëveteranen en bijvoorbeeld het onafhankelijk onderzoekgenootschap AURORE, waarvan ik de coördinator ben, ernaar streven dat de historische waarheid eerlijk en evenwichtig op tafel komt, wordt door de auteurs geframed als het zich verzetten tegen die waarheid. Dat is de wereld op zijn kop.

Ik reageerde naar de hoofdredactie omdat die de verhaallijn van de auteurs volgt. Veel Nederlanders kennen die geschiedenis niet. Als nu Trouw op deze wijze de verhaallijn van de auteurs doorgeeft, wordt in feite de beschrijving van de geschiedenis in uw krant gepromoot.

Daar komt dan nog bij dat Trouw niet openstaat om op dezelfde manier aandacht te besteden, ruimte te gunnen, aan de historische waarheid. De wijze waarop de chef van uw opinieredactie mij af serveert is daarvan een blijk.

Ik heb veel aspecten niet kunnen bespreken. Ik ben graag bereid dat wel te doen. Of in een telefoongesprek of in het kader van een persoonlijke ontmoeting. Ik woon in Frankrijk en ben vanaf eind maar enkele weken in Nederland.

Met vriendelijke groet,

Bauke Geersing.

